

Rafael Ferrer

L'abril ba florit

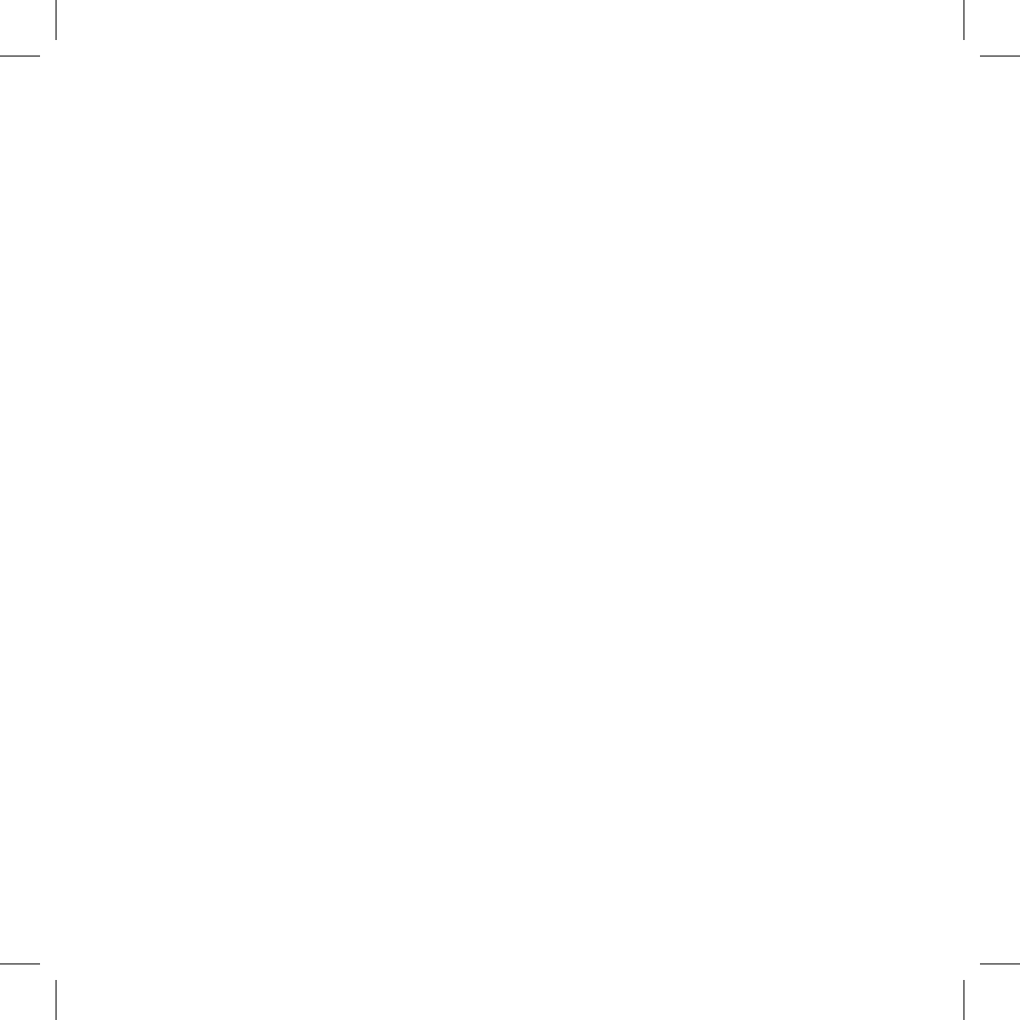
cançons

Júlia Farrés-Llongueras, soprano

Daniel Blanch, piano

 la mà de guido

Rafael Ferrer

L'abril ba florit

cançons

Júlia Farrés-Llongueras, soprano

Daniel Blanch, piano

01- L'abril ha florit (1936).....	2'40''
<i>Antoni Camps</i>	
02- Cançó eròtica	1'28''
<i>Rosend Llates</i>	
03- Impromptu	1'55''
<i>Carles Sindreu</i>	
04- Matinal	1'15''
<i>Joan Maragall</i>	
05- Vil·la	2'11''
<i>Miquel Costa Llobera</i>	
06- Romança sense paraules	1'54''
<i>Joan Maragall</i>	
07- Per Sant Miquel	1'28''
<i>Trinitat Catasús</i>	
08- Sol solet	1'18''
<i>Joan Maragall</i>	
09- Repòs matinal	2'27''
<i>Trinitat Catasús</i>	
10- El noi de l'Ave Maria	7'45''
<i>Jacint Verdaguer</i>	
11- Idylle sur les branches ,.....	1'44''
per a piano	
12- Lua de vrau	2'05''
<i>Pura Vázquez</i>	
13- Píllaras	3'17''
<i>Pura Vázquez</i>	
14- Balada de los tres ríos	2'57''
<i>Federico García Lorca</i>	

Las canciones de las soledades

José María Pemán

15- I. ¡Soledad para estar con el lirio!	2'00"
16- II. ¡Silencio del alta mar!	2'36"
17- III. Porque amo tanto el amarte	1'45"

Intents, per a piano

18- Intent nº1	1'30"
19- Intent nº2	1'12"
20- Intent nº3	2'24"
21- Intent nº4	1'22"

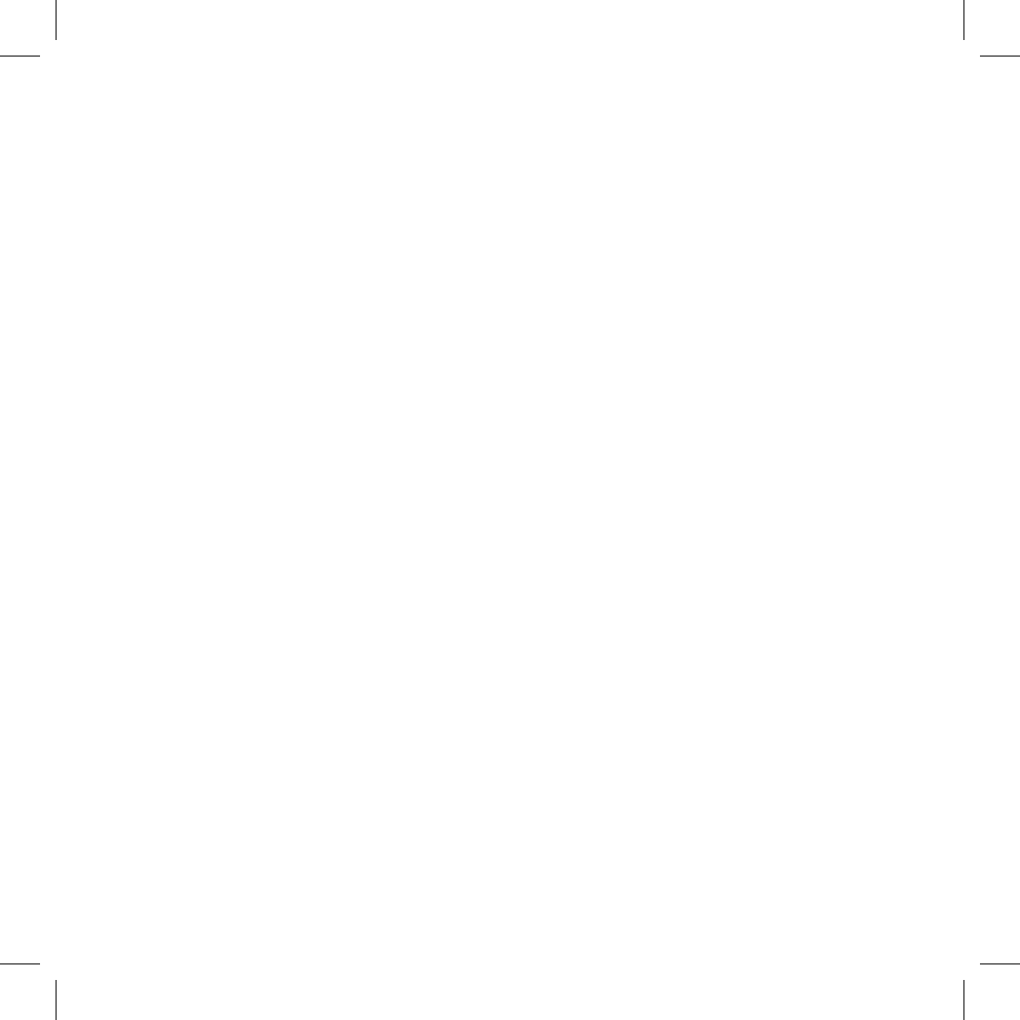
Foixanes

J. V. Foix

22- I. Seguir, de nit, la mar, de punta a punta	3'00"
23- II. Ah! Si amb levites de verda llustrina	2'05"
24- III. Feu, Senyor Déu, el meu treball més dur	3'23"
25- IV. Al sol eixit, en dia riallós	2'46"
26- V. A l'erm obac bastim casal i erola	2'30"
27- VI. Si poguéis acordar Raó i Follia	2'13"
(arranjament de Francesc Guzmán)	
28- L'abril ha florit (1987)	2'59"

Antoni Camps

Minutatge total..... 66'09"

L'abril ha florit

català

El disc que teniu a les mans, dedicat íntegrament a la música de Rafael Ferrer Fitó, és un tresor. I una troballa. I ho és per diverses raons, totes de pes. Per començar, conté cançons bellíssimes que mai abans s'havien sentit, i que fins fa quatre dies havien romàs oblidades a l'arxiu personal del compositor, curiosament servat per la seva família. Només una de totes aquestes peces, la cançó *Lua de Vrau*, havia estat editada cap als anys seixanta; la resta eren partitures manuscrites que afortunadament han començat a ser editades recentment, i publicades per Edicions Musicals Nausica. De fet, el disc conté totes les peces que Rafael Ferrer va escriure per a veu i piano (i també les úniques peces que va escriure per a piano sol) que suposen un capítol inèdit i de gran singularitat en la seva producció. Un repertori que comprèn més de cinquanta anys, l'evolució estètica del qual ens mostra la solidesa del llenguatge musical d'aquest compositor. En aquest sentit, és revelador escoltar les dues cançons basades en el mateix poema

d'Antoni Camps, *L'abril ha florit*, que trobareu al principi i al final del disc, i que li donen títol: la primera és una obra de joventut, fresca i clara; la segona, escrita cinquanta-un anys després (un any abans de morir; de fet, és l'última obra que va escriure) manté per uns compassos la mateixa melodia, però tot seguit es tenyeix de nostàlgia i saviesa, d'una fonda dolçor que balla entre el mode major i menor, i que sembla una mirada al passat plena de tendresa. La delicadíssima introducció del piano és commovedora, pura emoció.

És a les cançons, doncs, on probablement Rafael Ferrer va destil·lar millor l'essència del seu pensament musical; cançons que desprenen un perfum molt especial, joiós i alhora enigmàtic, que ens transporten a un temps i un món bellament evocats. El tractament sovint sil·làbic del text denota l'interès especial que Ferrer tenia a fer entendre cada mot, fins a convertir-lo en ocasions en un recitat que atrapa l'oient atent, pel sentit de les paraules i alhora per uns

català

acords que les agombolen i els afegeixen un significat pregon, inexpressable, incandescent. És el cas d'*El noi de l'Ave Maria*, una peça sublim basada en una poesia de Jacint Verdaguer molt emotiva. Al disc hi destaca poderosament el cicle *Foixanes*, sis cançons basades en poesies de J. V. Foix, escrites el 1975 per a veu i orquestra, i de les quals ell mateix en va fer la versió per a veu i piano. La sisena peça d'aquesta versió, però, no s'ha pogut localitzar, i ha estat Francesc Guzmán qui ha fet la reducció de la part orquestral, cosa que ha permès la publicació del cicle complet. Està dedicat a la soprano Carme Bustamante, però no va ser ella qui les va estrenar sinó Enriqueta Tarrés, amb l'OCB dirigida per Salvador Mas, en un concert al Palau de la Música celebrat el 20 d'abril de 1988, un mes i mig després de la mort del compositor. Les *Foixanes* són una esplèndida traducció sonora de l'esperit i l'atmosfera dels versos de Foix, amb aquella pulcritud severa, aquella críptica dolçor que Ferrer va saber captar tan bé. De fet,

la tria de textos i poetes per a les seves cançons també revela la fonda cultura i la sensibilitat de Rafael Ferrer, un home que es va dedicar en cos i ànima a la música al llarg de tota la vida i des d'àmbits molt diversos.

Xavier Chavarria

Musicòleg

Músic integral

català

Violinista, compositor, director i pedagog (o senzillament "músic", com ell volia ser descrit), Rafael Ferrer Fitó va néixer a Sant Celoni el 22 de maig de 1911. Son pare va ser fundador i fiscorn de la Cobla de Peralada, i li va donar les primeres nocions de música. A dotze anys el va dur a Eduard Toldrà per què li ensenyés a tocar el violí, i tres anys després ja feia concerts públics tocant la Xacona de Bach. Les assignatures teòriques les va aprendre amb Millet i Morera, a l'Escola Municipal de Música, i a divuit anys guanya el Premi Parra-mon per a joves violinistes i comença a fer recitals arreu del país. L'any següent entra a l'Orquestra Pau Casals, on rep un valuós bagatge musical i simfònic, i funda el Quintet Català i el Trio Pro Arte, que li descobreixen el repertori cambrístic. Després del servei militar comença a tocar a l'Orquestra de Ràdio Associació que dirigia Baltasar Samper, substitueix Toldrà als famosos concerts a la Granja Royal quan el mestre no hi pot tocar, i entra com a professor auxiliar de violí a l'Escola de Música. I és

català

també en aquesta època que sent el cuquet de la creació i comença a escriure cançons com les que encapçalen aquest disc: la *Cançó eròtica* és segurament la primera obra que va compondre.

La guerra civil ho va esberlar tot, però, tal com ell mateix va confessar, “la postguerra gairebé va ser pitjor que la mateixa guerra”. Tenacitat, esperança i treball, virtuts que Ferrer tenia amb escreix, van aportar llum a uns anys molt foscos, fins que el 1943 va guanyar per oposició la plaça de concertino a la recent creada Orquestra Municipal de Barcelona, que dirigia el seu mestre Eduard Toldrà. Poc després va començar a treballar a “Radio Nacional de España” a Barcelona, com a cap de programes musicals i també com a director de l’orquestra de cambra que havia creat l’emissora. Al Conservatori era professor de violí i va guanyar la càtedra de música de cambra, i va succeir Joan Massià. Fins i tot es va dedicar a la composició d’il·lustracions musicals per a dibuixos animats i per a pel·lícules, i

a fer arranjaments de música lleugera per a enregistraments discogràfics. Tot aquest bagatge el va convertir en un excel·lent instrumentador i el va engrescar a orquestrar diverses obres pianístiques d’Enric Granados (“Danzas españolas”, “Cantos populares”, “Suite sobre temes de Goyescas”), que ell mateix va enregistrar dirigint l’Orquestra de la Societat de Concerts del Conservatori de París, i que són un magnífic testimoni del seu bon ofici com a orquestrador i com a director. En morir Eduard Toldrà, l’any 1962, Rafael Ferrer el va substituir al capdavant de l’Orquestra Municipal, i la va dirigir en més d’un centenar d’audicions. En convertir-se en Orquestra Ciutat de Barcelona, va passar a ser-ne sotsdirector.

I la composició, tot i ser la faceta menys professionalitzada, també va ocupar un espai rellevant en la vida musical de Rafael Ferrer, que va escriure molta música per a cobla (sardanes i peces de concert), algunes obres simfòniques i de cambra, peces corals (entre les

català

quals trobem la deliciosa cantata *Una nit de Nadal*, una de les obres que ell més estimava), i també les cançons incloses en aquest disc que, insistim-hi, semblen contenir l'essència de la seva personalitat musical. Cançons delicades, exquisides, autèntica orfebreria musical on cada nota sembla despullada, dita amb absoluta sinceritat, on no hi ha espai per a l'artifici ni les densitats: Rafael Ferrer es va moure sempre al marge dels dictats de l'avantguarda, lluny de tendències especulatives i formalismes. Però les harmonies mil·limetrades que esgrimeix amb una naturalitat esbalaïdora atorguen a la seva música aquell alè melangiós, de joia nostàlgica, que ens pot recordar (i sense res a envejar-los) les creacions de Ravel o Duparc. Música sincera, transparent i diàfana, on hi ha tendresa i apor, inequívocament arrelada al país.

Música bella i valuosa, que ha pres vida gràcies a la persistència i el bon treball de dos intèrprets de gran solvència: la soprano Júlia Farrés-Llongueras i el

pianista Daniel Blanch, músics de cap a peus, sensibles, inquietos i compromesos amb la música i els autors del país.

Xavier Chavarría

Musicòleg

Els intèrrets

català

La investigació i la recerca de música poc coneguda i de qualitat és un dels principals interessos del pianista Daniel Blanch. Per a ell donar a conèixer a través de concerts i gravacions obres d'autors que en el seu moment van ser importants per al desenvolupament musical del país i que avui dia són poc difoses, és una de les experiències més enriquidores que pot viure com a músic. Després de finalitzar els estudis a l'Acadèmia Ars Nova amb Maria Canals de Barcelona i fer estudis de perfeccionament amb Maria Tipo i Brigitte Engerer, Blanch desenvolupa una important carrera com a solista i cultiva la música de cambra formant duet estable amb la violinista Kalina Macuta. A partir del 2004 inicia un període de recerca, difusió i enregistrament de concerts per a piano de compositors catalans del segle XX, entre ells Nin-Culmell, Suriñach, Blancafort, Joaquim Cassadó o Ricard Lamote de Grignon. Fa cinc anys el pianista va conèixer en un concert un dels fills del compositor i violinista Rafael Ferrer i es va assaben-

tar de l'existència d'un fons de partitures manuscrites del músic que estava en mans de la família. Al cap d'un temps i arran de la descoberta a la Biblioteca de Catalunya de l'extraordinària cançó *El noi de l'Ave Maria* de Ferrer, el pianista decidí reprendre el contacte amb la família per poder conèixer millor la seva música. La sorpresa va ser gran quan descobrí la bellesa i la personalitat de les vint-i-dues cançons que rebé de mans dels fills del compositor. Va ser aquesta mateixa cançó, *El noi de l'Ave Maria*, la que faria descobrir l'obra per a veu i piano de Ferrer a la soprano Júlia Farrés-Llongueras, a la qual se li va despertar un creixent interès que la portaria a enregistrar aquest disc amb Daniel Blanch. Formada amb la catedràtica búlgara Maty Pinkas i amb Renata Scotta a l'Acadèmia Santa Cecilia de Roma, Farrés-Llongueras resulta premiada en concursos internacionals a París i Nàpols, i desenvolupa des de llavors una àmplia trajectòria com a solista que combina produccions líriques ("Teatro de la Zarzuela", Maestranza de

català

Sevilla, Baluarte de Pamplona, Òpera a Catalunya, “Communale di Ferrara” o Festival de Peralada), oratori, música contemporània i repertori liederístic, pel qual sent un particular interès i que la porta a actuar a sales de concert de Finlàndia, Itàlia i Espanya. Algunes de les seves actuacions han estat enregistrades per Catalunya Ràdio, “Radio Nacional de España” i “Bayerische Rundfunk” (Alemanya).

Els intèrprets volen agrair a Miana, Rafael i Joan Sebastià Ferrer, fills del compositor, l'entusiasme amb què van acollir aquest projecte i el suport que avui ens permet dir que “L'abril ha florit”.

www.juliafarres.com
www.danielblanch.com

L'abril ha florit

español

El disco que tiene en sus manos, dedicado íntegramente a la música de Rafael Ferrer Fitó, es un tesoro y un hallazgo. Y lo es por varias razones, todas de peso. Para empezar, contiene canciones bellísimas que nunca antes se habían escuchado y que hasta hace poco han permanecido olvidadas en el archivo personal del compositor, cuidadosamente conservado por su familia. Sólo una de todas estas piezas, la canción *Lua de vrau*, había sido editada en los años sesenta; el resto eran partituras manuscritas que afortunadamente han empezado a ser editadas recientemente y publicadas por "Edicions Musicals Nausica". De hecho, el disco contiene todas las piezas que Rafael Ferrer escribió para voz y piano (y también las únicas piezas que escribió para piano solo) que suponen un capítulo inédito y de gran singularidad en su producción. Un repertorio que abarca más de cincuenta años y cuya evolución estética nos muestra la solidez del lenguaje musical de este compositor. En este sentido, es revelador escuchar

las dos canciones basadas en el mismo poema de Antoni Camps, *L'abril ha florit* ("Abril ha florecido"), que encontrará al principio y al final del disco, y que le dan título: la primera es una obra de juventud, fresca y clara; la segunda, escrita cincuenta y un años después (un año antes de morir, de hecho, es la última obra que escribió) mantiene por unos compases la misma melodía, pero a continuación se tiñe de nostalgia y sabiduría, de una honda dulzura que baila entre el modo mayor y menor, y que parece una mirada hacia el pasado llena de ternura. La delicadísima introducción del piano es conmovedora, pura emoción.

Es en las canciones, pues, donde probablemente Rafael Ferrer expresó mejor la esencia de su pensamiento musical; canciones que desprenden un perfume muy especial, alegre y a la vez enigmático, que nos transportan a un tiempo y un mundo bellamente evocados. El tratamiento a menudo silábico del texto denota el interés especial que Ferrer

español

tenía en hacer entender cada palabra, hasta convertirlo en ocasiones en un recitado que atrapa al oyente atento, por el sentido de las palabras y al mismo tiempo por unos acordes que abrazan dichas palabras y les añaden un sentido profundo, inexpresable, incandescente. Es el caso de *El noi del Ave Maria*, una pieza sublime basada en una poesía de Verdagner muy emotiva. En el disco destaca poderosamente el ciclo *Foixanes*, seis canciones basadas en poesías de J. V. Foix, escritas en 1975 para voz y orquesta, y de las que él mismo hizo la versión para voz y piano. La sexta pieza de esta versión, sin embargo, no se ha podido localizar, y ha sido Francesc Guzmán quien ha hecho la reducción de la parte orquestal, permitiendo así la publicación del ciclo completo. Está dedicado a la soprano Carmen Bustamante, pero no fue ella quien las estrenó sino Enriqueta Tarrés, con la Orquesta Ciudad de Barcelona dirigida por Salvador Mas, en un concierto en el Palau de la Música celebrado el 20 de abril de 1988, un mes y medio después de la

muerte del compositor. Las *Foixanes* son una espléndida traducción sonora del espíritu y la atmósfera de los versos de Foix, con esa pulcritud severa, aquella críptica dulzura que Ferrer supo captar tan bien. De hecho, la elección de textos y poetas para sus canciones también revela la honda cultura y la sensibilidad de Rafael Ferrer, un hombre que se dedicó en cuerpo y alma a la música a lo largo de toda su vida y desde ámbitos muy diversos.

Xavier Chavarría

Musicólogo

Un músico completo

español

Violinista, compositor, director y pedagogo (o sencillamente “músico”, como él quería ser descrito), Rafael Ferrer Fitó nació en Sant Celoni el 22 de mayo de 1911. Su padre fue fundador de la Copla de Peralada, donde tocaba el fiscornio y de él recibió sus primeras nociones de música. Con doce años empezó a recibir clases de violín de Eduard Toldrà y tres años después ya hacía conciertos públicos tocando la *Cbacona* de Bach. Con Lluís Millet y Enric Morera, en la Escuela Municipal de Música, aprende las asignaturas teóricas y con dieciocho años gana el Premio Parramón para jóvenes violinistas y empieza a hacer recitales por todo el país. Al año siguiente entra en la Orquesta Pau Casals, donde recibe un provechoso bagaje musical y sinfónico, y funda el “Quintet Català” y el Trío Pro Arte, que le descubren el repertorio camerístico. Después del servicio militar empieza a tocar en la “Orquesta de Radio Associació” que dirigía Baltasar Samper; sustituía a Toldrà en los famosos conciertos en la Granja Royal cuando el maestro no podía tocar

y entra como profesor auxiliar de violín en la Escuela de Música. Es también en esta época cuando siente el gusanillo de la creación y empieza a escribir canciones como las que encabezan este disco: la *Cançó eròtica* es seguramente la primera obra que compuso.

La guerra civil lo echó todo a perder, pero, tal y como él mismo confesó, “la posguerra fue casi peor que la misma guerra”. Tenacidad, esperanza y trabajo, virtudes que Ferrer disponía con creces, aportaron luz en unos años muy oscuros, hasta que en 1943 ganó por oposición la plaza de concertino en la recién creada Orquesta Municipal de Barcelona, que dirigía su maestro Eduard Toldrà. Poco después comenzó a trabajar en Radio Nacional de España en Barcelona, como jefe de programas musicales y también como director de la orquesta de cámara que la emisora había creado. En el Conservatorio era profesor de violín y ganó la cátedra de Música de Cámara, sucediendo a Joan Massià, e incluso se dedicó a

español

la composición de piezas musicales para dibujos animados y películas, y a hacer arreglos de música ligera para grabaciones discográficas. Todo este bagaje lo convirtió en un excelente instrumentador y le animó a orquestrar varias obras pianísticas de Granados (*Danzas españolas*, *Cantos populares*, *Suite sobre temas de Goyescas*), que él mismo grabó dirigiendo la Orquesta de la Sociedad de Conciertos del Conservatorio de París, y que constituyen un magnífico testimonio de su buen oficio como orquestrador y como director. Al morir Eduard Toldrà en 1962, Rafael Ferrer le sustituyó al frente de la Orquesta Municipal y la dirigió en más de un centenar de audiciones. Al convertirse en "Orquesta Ciutat de Barcelona", pasó a ser su subdirector.

Y la composición, aun siendo su faceta menos profesionalizada, también ocupó un espacio relevante en la vida musical de Rafael Ferrer, que escribió mucha música para cobla (sardanas y piezas de concierto), algunas obras sinfónicas

y de cámara, piezas corales (entre las que encontramos la deliciosa cantata *Una nit de Nadal*, una de las obras que él más quería), así como las canciones incluidas en este disco que, insistimos en ello, parecen contener la esencia de su personalidad musical. Canciones delicadas, exquisitas, auténtica orfebrería musical donde cada nota parece desnuda, expresadas con absoluta sinceridad, donde no hay espacio para el artificio ni las densidades: Rafael Ferrer se movió siempre al margen de los dictados de la vanguardia, lejos de tendencias especulativas y formalismos. Pero las armonías milimetradas que esgrime con una naturalidad pasmosa otorgan a su música aquel aliento melancólico, de alegría nostálgica, que nos puede recordar (y sin nada que envidiar) a las creaciones de Ravel o Duparc. Música sincera, transparente y diáfana, donde hay ternura y aspereza, inequívocamente arraigada en el país.

Música hermosa y valiosa, que ha tomado vida gracias a la persistencia

y el buen trabajo de dos intérpretes de gran solvencia, la soprano Júlia Farrés-Llongueras y el pianista Daniel Blanch, músicos de pies a cabeza, sensibles, inquietos y comprometidos con la música y los autores del país.

Xavier Chavarría

Musicólogo

Los intérpretes

La investigación y la búsqueda de música poco conocida y de calidad es uno de los principales intereses del pianista Daniel Blanch. Para él dar a conocer a través de conciertos y grabaciones obras de autores que en su momento fueron importantes para el desarrollo musical del país y que hoy en día son poco difundidos, es una de las experiencias más enriquecedoras que puede vivir como músico. Tras finalizar los estudios en la Academia Ars Nova con Maria Canals en Barcelona y realizar estudios de perfeccionamiento con Maria Tipo y Brigitte Engerer, Blanch desarrolla una importante carrera como solista y cultiva la música de cámara formando dúo estable con la violinista Kalina Macuta. A partir de 2004 inicia un periodo de investigación, difusión y grabación de conciertos para piano de compositores catalanes del siglo XX, entre ellos Nin-Culmell, Suriñach, Blancafort, Joaquim Cassadó o Ricard Lamote de Grignon.

Hace cinco años el pianista conoció en un concierto a uno de los hijos del

español

compositor y violinista Rafael Ferrer y supo de la existencia de un fondo de partituras manuscritas del músico que estaba en manos de la familia. Al cabo de un tiempo y a raíz del descubrimiento en la Biblioteca de Cataluña de la extraordinaria canción *El noi de l'Ave Maria* de Ferrer, el pianista decidió retomar el contacto con la familia para poder conocer mejor su música. La sorpresa fue mayúscula cuando descubrió la belleza y personalidad de las veintidós canciones que recibió de manos de los hijos del compositor.

Fue esta misma canción, *El noi de l'Ave Maria*, la que haría descubrir la obra para voz y piano de Ferrer a la soprano Júlia Farrés-Llongueras, haciéndole despertar un creciente interés que la llevaría a grabar este disco con Daniel Blanch. Formada con la catedrática búngara Maty Pinkas y con Renata Scotto en la Academia Santa Cecilia de Roma, Farrés-Llongueras resulta premiada en concursos internacionales en París y Nápoles, desarrollando desde

entonces una amplia trayectoria como solista que combina producciones líricas (Teatro de la Zarzuela, Maestranza de Sevilla, Baluarte de Pamplona, Ópera en Cataluña, "Communale di Ferrara" o Festival de Peralada), oratorio, música contemporánea y repertorio liederístico, por el que siente un particular interés y que la lleva a actuar en salas de concierto de Finlandia, Italia y España. Algunas de sus actuaciones han sido grabadas por "Catalunya Radio", Radio Nacional de España y "Bayerische Rundfunk" (Alemania).

Los intérpretes quieren agradecer a Miana, Rafael y Joan Sebastià Ferrer, hijos del compositor, el entusiasmo con que acogieron este proyecto y el apoyo que hoy nos permite decir que "Lábril ha florit".

www.juliafarres.com
www.danielblanch.com

L'abril ha florit

english

All the music on this CD is by Rafael Ferrer Fitó, and there are many good reasons for considering these works to be a discovery of the greatest value. To begin with, the disc contains songs of great beauty which have never been performed until now, having lain forgotten until recently among the composer's personal papers, which his family have taken great care to preserve. Only one of these songs, *Lua de vrau*, came out in print, during the 1960s, while the rest were manuscripts which have recently begun to be published by *Edicions Musicals Nausica*. The CD includes all the works Ferrer composed for voice and piano (also the only pieces he wrote for piano solo) – a unique and unknown facet of his production. The works were composed over a period of fifty years and their stylistic development serves to demonstrate the high quality of the composer's musical language. This becomes clear if we listen to the two songs composed on the same poem by Antoni Camps, *L'abril ha florit* (*April has blossomed*), which begin and end the

disc and give it its title. The first song is a work of the composer's youth – clear and fresh, while the second was written fifty-one years later, a year before the composer's death – in fact the last work he composed. It maintains a few bars of the same theme but immediately becomes sage and nostalgic, taking on a profound, gentle character, and remaining undecided between major and minor modes. It seems to be a tender memory of things past. The delicate introduction on the piano is pure emotion.

It is probably in his songs that Rafael Ferrer best distilled the essence of his musical thought – songs which exude a special perfume, at once joyful and mysterious, and which transport us to a time and a world beautifully evoked by the composer. The frequently syllabic treatment of the text shows Ferrer's special interest in making each word comprehensible, even sometimes turning the music into a recitative that captures the mind of the attentive listener,

english

highlighting the meaning of the words, together with the chords that support them and add a significance that is deep, inexpressible and incandescent. Such is *El noi de l'Ave Maria*, a sublime piece based on a highly emotive poem by Jacint Verdaguer. Noteworthy on the CD is the song-cycle *Foixanes*, six works on poems by J. V. Foix, composed in 1975 with orchestral accompaniment, with Ferrer himself making the arrangement for voice and piano. The sixth song in the version with piano has been lost, but Francesc Guzmán has made a reduction of the orchestral part, thereby enabling publication of the cycle in its entirety. It is dedicated to the soprano Carme Bustamante, although it was not this artist but Enriqueta Tarrés who gave the first performance, with the OCB orchestra conducted by Salvador Mas, at a concert in the *Palau de la Música*, Barcelona on 20 April, 1988, a month and a half after the death of the composer. *Foixanes* is a splendid translation into music of the spirit and atmosphere of Foix's poetry, with its strict, polished

style, and the mild, cryptic quality so well captured by Ferrer. Indeed, the choice of poets and poems for his songs also demonstrates the profound culture and sensibility of a man who throughout his life dedicated body and soul to music in a multitude of different ways.

Xavier Chavarria

Musicologist

A complete musician

english

Violinist, composer, conductor and teacher (he himself preferred to be referred to simply as a “musician”), Rafael Ferrer Fitó was born in Sant Celoni on 22 May, 1911. His father founded the *Cobla de Peralada* sardana band, in which he played the flugel horn, and it was he who taught his son the first rudiments of music. When Rafael was twelve, his father took him to study violin with Eduard Toldrà, and three years later he was already playing Bach’s Chaconne at public concerts. He learned musical theory at the Municipal Music School with Millet and Morera, and at eighteen won the Parramón Prize for young violinists, thereafter beginning to give recitals throughout Catalonia. The following year he joined the *Orquestra Pau Casals*, where he acquired valuable musical and symphonic experience, and founded the *Quintet Català and the Trio Pro Arte*, which brought him into contact with the chamber music repertoire. After military service, Ferrer began to play in the *Ràdio Associació* Orchestra conducted by Baltasar Samper, and

stood in for Toldrà whenever the latter was unavailable for the famous concerts at the *Granja Royal*. Ferrer became assistant violin teacher at the *Escola Municipal*, and it was at this period that he began to feel the urge to create and composed songs such as those which top-and-tail this CD. The *Cançó eròtica* is without doubt the first work he composed.

The Spanish Civil War put an end to all this, although Ferrer himself stated that the post-war period was perhaps worse than the war itself. Tenacity, optimism and hard work – virtues Ferrer had in abundance – brought some light into these years of darkness, and in 1943 he was selected as concertmaster of the recently created *Orquestra Municipal de Barcelona*, whose conductor was his teacher Eduard Toldrà. He also soon began to work for the Barcelona section of Spanish National Radio, as head of music programmes and also as conductor of the chamber orchestra founded by the radio station. He taught violin

english

at the Conservatoire and obtained the Chamber Music Chair previously held by Joan Masià. Ferrer even composed musical illustrations for cartoons and films, and made arrangements of light music for recordings. All this experience made him an expert in instrumentation and encouraged him to orchestrate several piano works by Enric Granados (*Danzas españolas*, *Cantos populares*, *Suite sobre temes de Goyescas*), which Ferrer himself recorded with the *Orchestre de la Société des Concerts* of the Paris Conservatoire. These pieces are an excellent demonstration of his skills as an orchestrator and conductor. When Eduard Toldrà died in 1962, Ferrer took over as conductor of the *Orquestra Municipal*, giving over a hundred concerts. When the orchestra changed its name to *Orquestra Ciutat de Barcelona*, he became assistant conductor.

Composition, albeit the least professional facet of Ferrer's activities, played an important part in his career. He wrote many works for còbala (sardanas and

concert pieces), a number of symphonic and chamber works, compositions for choir (including the lovely cantata *Una nit de Nadal*, one of the works he himself loved most), and also the songs that feature on this CD, which, as we have said, seem to contain the essence of his musical personality. The songs are delicate and exquisite, the work of an authentic musical craftsman in which each note seems to stand bare and unadorned, expressed with total sincerity, and where there is no room for artifice or heaviness of texture. Ferrer always kept himself at a distance from the dictates of the avant-garde, away from speculative fashion or formalisms. But the millimetric harmonies which he uses with the greatest degree of naturalness imbue his music with a melancholy air, a nostalgic yet cheerful quality reminiscent of the works of Ravel or Duparc, composers with whom Ferrer needs fear no comparison. His is sincere, transparent, diaphanous music, where there exists both tenderness and asperity – music with

deep roots in the composer's country. This is beautiful music of great value, which has been brought to life thanks to the persistence and good work of two excellent artists, the soprano Júlia Farrés-Llongueras and the pianist Daniel Blanch – total musicians, sensitive, enquiring, and totally dedicated to the music and composers of Catalonia.

Xavier Chavarria

Musicologist

The musicians

Research into little-known but good quality music is one of the main interests of pianist Daniel Blanch. For him, one of the most enriching experiences for a musician is to give concerts and make recordings of works by composers who were in their time important for the development of music in Catalonia, but whose compositions are now rarely heard. After completing his studies with Maria Canals at the “Acadèmia Ars Nova” in Barcelona and working at advanced level with Maria Tipo and Brigitte Engerer, Blanch embarked on an important career as a soloist, as well as regularly performing chamber music with the violinist Kalina Macuta. Since 2004 he has been researching, performing in concert and making recordings of Piano Concertos by Catalan composers of the 20th century, including names such as Nin-Culmell, Suriñach, Blancafort, Joaquim Cassadó or Ricard Lamote de Grignon.

At a concert five years ago, Blanch met one of the sons of the composer and

english

violinist Rafael Ferrer, and became aware of the existence of a number of manuscript scores by the composer which had been preserved by his family. Some time later, after discovering Ferrer's extraordinary song *El noi de l'Ave Maria* in the *Biblioteca de Catalunya*, Blanch decided to renew contact with the family and study the music in more detail. It was a great surprise to discover the beauty and personality of the twenty-two songs he was shown by the composer's sons and daughter.

It was this same song, *El noi de l'Ave Maria*, that would bring Ferrer's music for voice and piano to the notice of the soprano Júlia Farrés-Llongueras, awaking an increasing interest in the composer that would bring her to record this CD with Daniel Blanch. Having studied with the Bulgarian professor Maty Pinkas and with Renata Scottò at the National Academy of St Cecilia in Rome, Farrés-Llongueras has been awarded prizes in international competitions in Paris and Naples, thereafter

embarking on a wide-ranging solo career which includes oratorio, contemporary music, Lieder and opera (*Teatro de la Zarzuela* (Madrid), *Maestranza* (Seville), *Baluarte* (Pamplona), *Òpera a Catalunya*, *Comunale di Ferrara*, *Peralada Festival*). Farrés-Llongueras has a special interest in Lieder repertoire, and has performed in concert halls in Finland, Italy and Spain. A number of her performances have been recorded by *Catalunya Ràdio*, *Radio Nacional de España* and *Bayerische Rundfunk* (Germany).

The performers would like to express their thanks to Miana, Rafael and Joan Sebastià Ferrer, daughter and sons of the composer, for the enthusiasm with which they greeted this project and the support which now makes it possible for us to say "April has blossomed".

www.juliafarres.com
www.danielblanch.com

Cançons

Canciones

Songs

L'abril ha florit

Antoni Camps

L'abril ha florit a la cambra de nines.
I tot en la llar és alegre i revolt.
Damunt les parets, innumbrables
[petxines,
flamegen i dansen curulles de sol.

Soles als armaris ploreu les joguines.
Ningú no les recorda. Oh crudel oblit!
Vora un llit de roses i de clavellines
tothom s'extasia amb l'infant petit.

L'infant és content:
primavera ufana
li ha fet de present
la dolça germana

L'abril ha florit. La cambra dels grans
és plena de somnis i remors divines.
La muller i el marit amb els infants
també juguen a nines.

Cançó eròtica

Rosend Llates

Tota l'amor vares posar-la als llavis,
amb paraules gentils, amb besades
[fervents.
I ara — coloma i gessamí — no acabis
pas mai d'anà oferint-me la lliscor de
[les dents.

Tota l'amor vares posar-la als llavis,
i al cor, Angèlica, i al cor no gens?
— Ai, tantseval! — No acabis, oh mai
[acabis
d'abrandar-me en el foc que et pinta els
[llavis!

Impromptu

Carles Sindreu

Anem al cor del bosc tot vellutat
D'una molsa novella
Dalt dels pins un tudó quiet i argentat
Més amunt una estrella

Entre gatoses i pinassa ardent
Les teves carns glaçades
M'oferiran en un xuclar fervent
Robins de sang dins les esgarrinxades

Les aigües cantaran una cançó
A cada instant més dolça
Hi haurà el sonet d'un plor
— Cristall sobre la molsa —

La falzia oscil·lant de l'amistat
La nit ens durà amb ella
Dalt dels pins un tudó quiet i argentat
Més amunt una estrella

Matinal

Joan Maragall

Quins matins de primavera,
quin hermós començar el jorn!
Passeig amunt, acostant-me,
ja t'oviro en el balcó.
Te conec pel vestit negre,
te conec pel cabell ros,
per lo de mena primeta,
per lo gentilment que et mous
quan per mor del sol, airosa
duus estesa la mà al front,
repenjant-te en la barana
per veure'm venir millor.
Jo m'acosto amb mitja rialla,
sorrisenta tu em respones,

Ja t'he vist... passo, i me'n porto
benestar per tot el jorn.

Vil·la

Miquel Costa Llobera

Plau-me vagar per un jardí desert
quan creix l'ombra dels arbres gegantina,
veient sota el ramatge que s'inclina
com lluny blaveja l'horitzó entreobert,

veient muntanyes de contorn incert,
i en la pols d'or amb què la llum declina
daurada vagament qualche ruïna
dins la planura que en la mar se perd...

Plau-me veure de marbres rodejat
l'estany, on neden sobre l'aigüa pura
bells cignes de plomatge immaculat.

I plau-me omplir la quietud obscura
de mon cor, amb la triple majestat
de la història, de l'art i la natura.

Romança sense paraules

Joan Maragall

En la pica de la font
neda una rosa vermella;
acotada al raig del broc
hi beu una joveneta;
per la barba i coll avall
li regala l'aigua fresca;
els germanets més petits
riu que riu de la mullena;
ella riu i beu ensems
i al cap de vall s'ennuega...
Tots se posen a xisclar,
s'esvaloten i s'alegren,
i el més petitet de tots,
en bressol dins la caseta,
al sentir aquell brogit
tot nuet, riu i perneja
i es posa a cantar tot sol
una romança sens lletra.

Per Sant Miquel

Trinitat Catasús

Per Sant Miquel que els dies s'escursen — ja les prades
són d'or i tot hi és íntim — per Sant Miquel, fontades.

Mireu, l'estiu que sagna, pels cels sobre'l quintar
i en la dolçor de l'hora; mireu, l'estiu se'n va.

I amb ell per l'ombra humida de les fagedes molles,
així que ve la tarda, — amb ell se'n van les colles.

Setembre, dins la seda dels àlbers, vora el riu,
triant les fulles mortes — setembre, plora i riu.

Sol solet

Joan Maragall

Quan jo era petit
vivía arraulit
en un carrer negre.
El mar hi era humit,
pro el sol hi era alegre.

Per lla a Sant Josep
el bon sol, solet,
lliscava i llúia
pel carreró estret.

I en mon cos neulit
llavors jo sentia
una esgarrifança
de goig i alegria.

Repòs matinal

Trinitat Catasús

O! dematins de seda lluminosa,
sospesos sobre el món meravellat,
amb quina negligència abandonat
en vostre encant mon esperit reposa!

El temps omple d'amor la immensitat.
L'or del dia floreix en la mimosa.
La veu diamantina d'una alosa
fendeix, aires amunt, la claretat.

La gràcia amb l'alegria s'agermana.
La verdor morta roda per la pols
i es despullen la serra i la quintana.

O! nuditat deserta dels pujols!
— La pompa de tant vert hi fóra vana
ara que el temps ha esdevingut tan dolç.

El noi de l'Ave Maria *Jacint Verdaguer*

I

Solun se deia per nom
un noieta de la Bretanya,
qui de béns era pobret,
de béns del cos i de l'ànima.
Mes no!...d'eixos era ric,
puix la tenia sens màcula,
i la puresa del cor
val més que munts d'or i plata.
Li ensenyarem de llegir,
a la «Jesús» se quedava;
digueren-li oracions,
era com garbellar aigua,
de totes les que sentí
sols se'n queda eixa paraula,
que en son cor Déu escrivia:
Ave Maria

II

Per viure no tenint res
anava de porta en porta,
Ave Maria, dient,

per demanar una almoina.
D'Ave Maria los mots
eren pregunta i resposta.
que sempre tenia al bec
com son rucueig la tórtora.
Lo tenien per beneit!,
beneiteria ditxosa
que li fa dir nit i dia,
Ave Maria,

III

Un dia el trobaren mort
al portal d'una capella,
com si s'hagués adormit
de genolls sobre la pedra;
plegadetes té les mans,
mig inclinada la testa,
i obert lo llavi per dir
amb un somris d'ignocènica
que a tot hora li floria.
Ave Maria

IV

Entre el temple i los xiprers
donaren-li sepultura,
sense una creu per senyal,
de flors i de marbres nua.
No es quedarà nua, no
que algú des del cel la ulla,
e hi fa eixir un lliri blanc
que l'enjoia i la perfuma;
té fetes d'or i d'argent
una lletra en cada fulla
dels dos mots que dir solia,
Ave Maria

Lua de vrau

Pura Vázquez

Fróito da noite pro mar
a fouciñado luar.
Sega estrelas fouce lúa,
de més a froitificar.
Vieiros de Santiago,
célmes da luz do serán,
bordan nas noites espidas
de bezos do desandar...
Antergo sono de arcanxo
áncora na pleamar.

Píllaras

Pura Vázquez

Píllaras lizgairas chían
cediño, rebulideiras...
Ceo enriba, ceo embaixo,
alada frol das gamelas.

Píllaras loucas guindando
fios mollados da mera,
con mel de sol pol-o abreinte,
bisbisantes, mariñeiras...

Cinsentas pombas da mar
garnindo as praias morenas,
velaiñas d-alba e lúa,
molladas de choiva ou brétemas.

Fillas orfas dos cantizos,
arelantes silandeiras,
con verdegadas de sonos
tanxéndolle as azas tépedas.

Nodeliños a froilir
nas penduradas roseiras
do ár, po-las maruxías,
abisales, laurentas...

Soñan con buques e mastros
lanzals, con foulas d-estrelas,
afogados boís da noite,
lelías rosas de néboa...

Balada de los tres ríos ¹

Federico García Lorca

El río Guadalquivir
va entre naranjos y olivos.
Los dos ríos de Granada
bajan de la nieve al trigo.

¡Ay, amor
que se fue y no vino!

El río Guadalquivir
tiene las barbas granates.
Los dos ríos de Granada
uno llanto y otro sangre.

¡Ay, amor
que se fue por el aire!

Para los barcos de vela,
Sevilla tiene un camino;
por el agua de Granada
sólo reman los suspiros.
¡Ay, amor
que se fue y no vino!

Guadalquivir, alta torre
y viento en los naranjales.
Dauro y Genil, torrecillas
muertas sobre los estanques,

¡Ay, amor
que se fue por el aire!

¡Quién dirá que el agua lleva
un fuego fatuo de gritos!

¡Ay, amor
que se fue y no vino!

Lleva azahar, lleva olivas,
Andalucía, a tus mares.

¡Ay, amor
que se fue por el aire!

¹ *Títol original de la poesia: "Baladilla de los tres ríos"*

**¡Soledad para estar
con el lirio!**

José María Pemán

¡Soledad para estar con el lirio!
¡soledad para estar con el viento!

¡Soledad para el dulce martirio
del pensamiento!

¡Soledad en mí, sin ti;
soledad sin mí, contigo;
soledad de amigo
que no vive en sí.

Por amor a la limpia verdad,
por amor a la luz transparente,
¡Soledad para estar dulcemente
con mi soledad!

¡Silencio del alta mar!

José María Pemán

¡Silencio del alta mar!
desierto que no decoran fuentes ni
[palmas
Este no poder llegar hasta el fondo de
[las almas
que más se adoran.

No hay para mi sed, engaño
ni medida a mi medida,
ni hay beso y calor de vida,
soledad, de tu tamaño.

De todos desconocido ay,
¡soledad de la idea!
Soy como un pozo dormido,
donde un silencio gotea.

Si un día tan solo un día
conociera mi agonía,
la codiciada verdad.
Si será tu soledad compañera de la mía.

Porque amo tanto el amarte

José María Pemán

Porque amo tanto el amarte,
mi amor, que era ayer pasión,
se ha empezado hacer canción,
medida en verso y en arte,
dentro de mi corazón.

Porque amar es un violento
ciego impulso vegetal,
como el viento,
como el mal.

Pero al amar nuestro amor
se hace el impulso conciencia;
verso; y ciencia
de dolor.

Por eso de mi alma en flor
esta canción me ha brotado:
porque estoy enamorado
del amor.

Y su anhelo turbador
lo ha vuelto gracia y decoro
el cristal verde y sonoro
de mi silencio interior.

**Seguir, de nit, la mar,
de punta a punta**

J. V. Foix

Seguir, de nit, la mar, de punta a punta,
—Es Plom i Cap sa Sal!—, quan tot reposa
I allà on l'areny amb la pedra s'ajunta
Copsar el respir del món en cala closa.

Ésser molts i ningú; i a cada cosa,
En les foscors de la fosca que munta,
Dar-li un nom nou, sense alè ni pregunta,
I tenir por, com si ens colpís la llosa

D'un destí sense flam. Però gaudir
De l'únic so i de l'irreal tremir,
Dels fòsfors conjugats que l'ull agenci

I dels mots que callem i el goig avenci
—I que mai no ens direm! I compartir
Amb els estels innúmers el Silenci.

**Ah!, si amb levites
de verda llustrina**

J. V. Foix

Ah!, si amb levites de verda llustrina
Ens amaguéssim darrere aquells sacs
Per quan vindran les noies, i, manyacs,
Cantéssim nadalenques amb sordina!

I, si plogués, darrere una cortina
Coféssim la corona com els Mags,
I en fer petar per la cambra els xerracs
Tothom digués que som de rel divina!

O anéssim tots plegats cap a les pistes
I amb la raqueta empaitéssim ocells
Mentre els estels fan niu al cim dels tells

I els núvols, a ponent, són ametistes
Que dibuixen la gepa dels camells
On cavalquem amb barbes futuristes!

Feu, Senyor Déu, el meu treball més dur

J. V. Foix

Feu, Senyor Déu, el meu treball més dur,
Fosca la nit, i el paisatge més clos,
Alceu-me murs en un ribatge cru,
Empal·lieu forests, prades i flors.

Lligat de mans i sec com un hindú,
Vestit de pells, obriu al Vostre ròs
La meva ment! Entre tots, só ningú,
I Us dic el nom sense repòs, i amb plors.

Só el serf comú si així Us plau, Senyor Déu,
I en camps forçats o en foradats pregons,
Plagat de cos i amb fardells damunt meu,

Em sé llibert si en el més negre fons
Els Vostres ulls il·luminen els mons
Que amb Vós delesc, i em fan el viure lleu.

Al sol eixit, en dia riallós ²

J. V. Foix

Al sol eixit, en dia riallós,
Tresc pels serrats fugint de vora mar,
I en pures fonts o al toll que duu l'atzar
Em faig tot clar, jo que nasquí febrós.

I veig, al lluny, mil pics entre clarors,
Les fresques valls al fons, un om, la llar,
El molí nou, el pou de glaç i encar,
Entre els vinyars, dos llampants caçadors.

Qui era adés? ¿On sou, antres obscurs
De l'urbs absent, bromalls i fums i llurs
Caus fantasmals? I les dures fornals?

I la sangassa i la fam entre murs?

Veig d'ací estant, presents, els símbols purs:
L'Home i el Bou i l'Arada immortals.

2 Titol original de la cançó i de la poesia en la seva primera edició. En posteriors edicions va ser corregit per 'A sol eixit, en dia riallós'.

A l'erm obac bastim casal i erola

J. V. Foix

A l'erm obac bastim casal i erola,
I omplim, corbats, la sitja i el celler;
Del roc perdut fem clos contra esparver
I l'aigua a doll dóna força a la mola.

A l'areny mort que la mar brava assola,
En orba nit amarrem, sense esquer,
Xarxa i llagut, i un cau ens és recer
Sota penyals, en deserta platjola.

Plantem la vinya als cims, sense dreuera,
I l'olivet entre timba i tossal;
I ens és un pler, Senyor. I el pa i la sal

Que us demanem, ulls molls, en la preguera,
No ens són sobrers, i amb urc, en ple
[mestral,
Mà i peu sagnants, clamem l'Hora Severa.

Si pogués acordar Raó i Follia

J. V. Foix

Si pogués acordar Raó i Follia,
I en clar matí, no lluny de la mar clara,
La meva ment, que de goig és avara,
Em fes present l'Etern. I amb fantasia
—Que el cor encén i el meu neguit desvia—
De mots, de sons i tons, adesiara
Fes permanent l'avui, i l'ombra rara
Que m'estrafà pels murs fos seny i guia

Del meu errar per tamarius i lloses;
I—dolços pensaments!, dolços en boca!—
Tornessin ver l'Abscon, i en cales closes,

Les imatges del son que l'ull evoca,
Vivents; i el Temps no fos; i l'esperança
En Immortals Absents fos llum i dansa!

Enregistrament realitzat entre els mesos de març i maig de 2016 al Teatre-Auditori de Sant Cugat del Vallès

Producció i tècnic de so:
Daniel Blanch

Piano:
Bösendorfer

Afinació:
Carles Horváth

Il·lustracions:
Masha Davidov
www.mashadavidov.jimdo.com

Fotografia dels intèrprets:
Foto Julián Bilbao

Disseny:
Estudio Gerundio
www.estudiogerundio.com

Traducció a l'anglès:
Howard R. Croll

Agraïments especials a les següents persones i institucions que han fet possible aquest enregistrament:

Familiars de Rafael Ferrer
Fundació J. V. Foix

Teatre-Auditori de Sant Cugat
Ajuntament de Sant Celoni

Associació Joan Manén

Fundació Jacint Verdaguer
Miren Aguirrebeitia i Enrique Gil

